A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2021. július 15.*

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – 2000/78/EK irányelv – A fogyatékosságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – A 2. cikk (2) bekezdésének a) pontja – A 4. cikk (1) bekezdése – 5. cikk – A büntetés-végrehajtási tisztviselők hallásélességére vonatkozó követelményeket előíró nemzeti szabályozás – Az előírt minimális hangérzékelési küszöbértékek be nem tartása – A szolgálati jogviszony fenntartásának abszolút lehetetlensége”

A C-795/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Riigikohus (legfelsőbb bíróság, Észtország) a Bírósághoz 2019. október 29-én érkezett, 2019. október 24-i határozatával terjesztett elő az

XX

és

a **Tartu Vangla**

között,

a **Justiitsminister**,

a **Tervise- ja tööminister**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök, A. Kumin, T. von Danwitz (előadó), P. G. Xuereb és I. Ziemele bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: észt.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– XX képviseletében K. Hanni vandeadvokaat,

– az Õiguskantsler képviseletében O. Koppel,

– a görög kormány képviseletében E.-M. Mamouna, A. Magrippi és A. Dimitrakopoulou, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében D. Martin és E. Randvere, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2020. november 25-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 79. o.) 2. cikke (2) bekezdésének és 4. cikke (1) bekezdésének értelmezésére irányul.

2 E kérelmet az XX és a Tartu Vangla (tartui büntetés-végrehajtási intézet, Észtország) között az utóbbi igazgatójának azon határozata folytán folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amellyel a büntetés-végrehajtási tisztviselők hallásélességére vonatkozó követelmények be nem tartása miatt elbocsátotta XX-t.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2000/78 irányelv (16), (18), (20), (21) és (23) preambulumbekezdése szerint:

„(16) A fogyatékos személyek szükségleteinek [helyesen: a fogyatékos személyek munkahelyi szükségleteinek] kielégítését célzó rendelkezések fontos szerepet játszanak a fogyatékosság alapján történő hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemben.

[…]

(18) Ez az irányelv nem kívánja meg különösen a fegyveres erőktől, a rendőrségtől, a büntetés-végrehajtási vagy vészhelyzet-elhárító szolgálatoktól, hogy olyan személyeket vegyenek föl vagy foglalkoztassanak, akiknek nincsenek meg a szükséges képességeik, hogy a tőlük elvárt feladatokat elvégezzék e szolgálatok jogszabályban meghatározott működőképességének megőrzése céljából.

[…]

(20) Megfelelő, azaz hatékony és gyakorlati intézkedéseket kell tenni azért, hogy a munkahelyeket a fogyatékosok igényeinek megfelelően alakítsák ki, például az épületek és a munkaeszközök megfelelő átalakításával, a munkaidő beosztásának és a feladatok szétosztásának a fogyatékosok igényeihez igazításával, illetve a képzés vagy beilleszkedés biztosításával.

(21) Annak meghatározása érdekében, hogy a kérdéses intézkedések nem jelentenek-e aránytalanul nagy terhet, figyelembe kell venni a felmerülő pénzügyi és egyéb költségeket, a szervezet vagy vállalkozás nagyságát és pénzügyi erőforrásait, valamint a köztámogatások vagy bármely más támogatás lehetőségét.

[…]

(23) Nagyon korlátozott körülmények között igazolható az eltérő bánásmód, ha a valláshoz, meggyőződéshez, fogyatékossághoz, korhoz vagy szexuális irányultsághoz kapcsolódó jellemző valódi és meghatározó alkalmazási feltételt [helyesen: szakmai követelményt] eredményez, amikor a cél jogos és az alkalmazási feltétel arányos. Az ilyen körülményeket a tagállamok által a Bizottsághoz eljuttatott információknak tartalmazniuk kell.”

4 Ezen irányelvnek „Az irányelv célja” című 1. cikke értelmében:

„Ennek az irányelvnek a célja a valláson, meggyőződésen, fogyatékosságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel.”

5 Az említett irányelvnek „A hátrányos megkülönböztetés fogalma” címet viselő 2. cikke szerint:

„(1) Ezen irányelv alkalmazásában az »egyenlő bánásmód elve« azt jelenti, hogy az 1. cikkben említett okok alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában:

a) a) közvetlen hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb elbánásban részesül, részesült vagy fog részesülni egy hasonló helyzetben az 1. cikkben hivatkozott okok bármelyike alapján [helyesen: akkor áll fenn, ha az 1. cikkben említett okok bármelyike miatt valaki hasonló helyzetben lévő másik személyhez képest kedvezőtlen bánásmódban részesül, részesült vagy fog részesülni];

[…]

(5) Ez az irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez és mások jogainak és szabadságának a védelméhez szükségesek.”

6 Ugyanezen irányelvnek „Az irányelv hatálya” című 3. cikke az (1) bekezdésében az alábbiak szerint rendelkezik:

„Az [Unióra] átruházott hatáskörök korlátain belül ezt az irányelvet minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve a köztestületeket [helyesen: állami szerveket] is a következőkre tekintettel:

a) a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájutás feltételei, beleértve a kiválasztási és toborzási feltételeket [helyesen: a kiválasztás és a munkaerő-felvétel feltételeit], bármely tevékenységi ágban és a szakmai hierarchia minden szintjén, beleértve az előmenetelt is;

[…]

c) alkalmazási és munkakörülmények [helyesen: alkalmazási és munkafeltételek], beleértve az elbocsátást és a díjazást;

[…]”

7 A 2000/78 irányelvnek a „Foglalkozási [helyesen: Szakmai] követelmények” címet viselő 4. cikke az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„A 2. cikk (1) és (2) bekezdése ellenére a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az 1. cikkben említett okokkal kapcsolatos jellemző alapján történő megkülönböztetés [helyesen: jellemzőn alapuló eltérő bánásmód] nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha az érintett foglalkozási [helyesen: szakmai] tevékenység jellege vagy végrehajtásának [helyesen: gyakorlásának] feltételrendszere miatt az ilyen jellemző valódi [helyesen: lényeges] és meghatározó foglalkozási [helyesen: szakmai] követelményt képez, feltéve hogy a cél jogszerű, és a követelmény arányos.”

8 Ezen irányelvnek „A fogyatékos személyek igényeihez való észszerű alkalmazkodás” című 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az egyenlő bánásmód elvének a fogyatékos személyekkel kapcsolatban történő végrehajtása céljából észszerű intézkedéseket kell bevezetni. Ez azt jelenti, hogy a munkaadóknak meg kell tenniük a megfelelő és az adott esetben szükséges intézkedéseket, hogy a fogyatékos személy számára lehetővé váljon a munkához jutás, a munkában való részvétel, az előmenetel, az át- vagy továbbképzés, kivéve ha az ilyen intézkedés aránytalanul nagy terhet ró a munkaadóra. Ezt a terhet nem lehet aránytalanul nagynak tekinteni, amennyiben az adott tagállam fogyatékügyi politikájának intézkedései ezt kielégítően ellensúlyozzák.”

Az észt jog

9 A vangistusseadus (a büntetés-végrehajtásról szóló törvény) 146. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A büntetés-végrehajtási tisztviselő egészségügyi vizsgálatának célja a szolgálat által okozott egészségügyi problémák kiszűrése, az egészségügyi kockázatok csökkentése és megszüntetése, valamint az olyan egészségügyi problémák hiányának megállapítása, amelyek akadályozzák a büntetés-végrehajtási tisztviselőt a szakmai követelményeinek teljesítésében.

[…]

(4) A büntetés-végrehajtási tisztviselő egészségi követelményeire és egészségi állapotának ellenőrzésére vonatkozó szabályokat, valamint az egészségügyi bizonyítvány tartalmára és formájára vonatkozó követelményeket az Észt Köztársaság kormánya rendeletben írja elő.”

10 A 2013. január 22-i Vabariigi Valitsuse määrus nr 12 „Vanglateenistuse ametniku tervisenõuded ja tervisekontrolli kord ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded” (az Észt Köztársaság kormányának a büntetés-végrehajtási tisztviselők egészségi állapotára és az egészségügyi vizsgálatra, valamint az egészségügyi bizonyítvány tartalmára és formájára vonatkozó követelményekről szóló, 2013. január 22-i 12. sz. rendelete; a továbbiakban: 12. sz. rendelet), amelyet a büntetés-végrehajtásról szóló törvény 146. cikkének (4) bekezdése alapján fogadtak el, 2013. január 26-án lépett hatályba.

11 E rendelet 3. cikke a következőket írja elő:

„(1) A büntetés-végrehajtási tisztviselő látásélességének követelményei:

1) a korrigált látásélesség az egyik szemen nem lehet kisebb 0,6-nál és a másik szemen 0,4-nél;

2) normál látómező, a színek normál észlelése és normál éjszakai látás.

(2) A büntetés-végrehajtási tisztviselő számára engedélyezett kontaktlencse és szemüveg viselése.”

12 Az említett rendelet 4. cikke értelmében:

„(1) A büntetés-végrehajtási tisztviselő hallásélességének elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy telefonon keresztül kommunikálni tudjon, és hogy meghallja a riasztásokat, valamint a rádiós kommunikációt.

(2) Az egészségügyi vizsgálat során a halláscsökkenés nem haladhatja meg a jobb hallóképességgel rendelkező fül esetében 500–2000 [Hertz (Hz)] frekvenciánál a 30 [decibelt (dB)], 3000–4000 Hz-es frekvenciánál a 40 dB-t, a rosszabb hallóképességgel rendelkező fül esetében pedig 500–2000 Hz-es frekvenciánál a 40 dB-t, 3000–4000 Hz-es frekvenciánál a 60 dB-t.”

13 Ugyanezen rendelet 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az 1. melléklet tartalmazza a büntetés-végrehajtási tisztviselő szolgálati kötelezettségeinek teljesítését akadályozó azon egészségügyi problémák jegyzékét, amelyeket a büntetés-végrehajtási tisztviselő egészségi állapotának értékelése során meg kell figyelni.

(2) Abszolút egészségügyi akadály fennállása esetén kizárt valamely személynek a büntetés-végrehajtási szolgálatban való foglalkoztatása vagy a büntetés-végrehajtási tisztviselő munkakörére felkészítő képzésben való részvétele. […]”

14 A 12. sz. rendelet 1. melléklete tartalmazza a büntetés-végrehajtási tisztviselő szolgálati kötelezettségeinek teljesítését akadályozó egészségügyi problémák jegyzékét. Ezen „egészségügyi akadályok” között „az előírt normát el nem érő, csökkent hallás” „abszolút” egészségügyi akadálynak minősül.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

15 Az alapeljárás felperesét a tartui (Észtország) büntetés-végrehajtási intézet közel tizenöt éven keresztül büntetés-végrehajtási tisztviselőként foglalkoztatta. 2002. december 2-től e büntetés-végrehajtási intézet „büntetés-végrehajtási” részlegén, majd 2008. június 1-jétől annak „felügyeleti” részlegen dolgozott felügyelőként. Ez utóbbi munkakörben szolgálati kötelezettségei közé tartozott többek között az elektronikus felügyelet alatt álló személyeknek a nyomon követő rendszeren keresztül, az utasításoknak megfelelően történő felügyelete, valamint az e személyekre vonatkozó információk továbbítása, az ellenőrző- és jelzőberendezések felügyelete, a közlésekre való reagálás és információk közlése különösen riasztás esetén, valamint a büntetés-végrehajtási intézet belső szabályai megsértésének megállapítása.

16 Egy 2017. április 4-i orvosi igazolás tanúsította, hogy az alapeljárás felperesének bal fülére vonatkozó hangérzékelési küszöbérték megfelel a 12. sz. rendelet követelményeinek, míg a jobb fülére vonatkozó küszöbérték 55–75 decibel (dB) volt az 500–2000 Hertz (Hz) frekvenciasávot illetően. Az alapeljárás felperese szerint gyermekkora óta fennálló halláskárosodásról volt szó.

17 2017. június 28-i határozatával a tartui büntetés-végrehajtási intézet igazgatója – az észt jog vonatkozó rendelkezései, így többek között a fenti rendelet 5. cikke alapján – elbocsátotta az alapeljárás felperesét, mivel ez utóbbi hallásélessége nem felelt meg az e rendeletben meghatározott minimális hangérzékelési küszöbértékeknek.

18 Az alapeljárás felperese keresetet indított a Tartu Halduskohus (tartui közigazgatási bíróság, Észtország) előtt az elbocsátásról szóló határozat jogellenességének megállapítása és kártérítés megítélése iránt, arra hivatkozva, hogy az említett rendelet fogyatékosságon alapuló hátrányos megkülönböztetést tartalmaz, amely ellentétes a põhiseadusszal (alkotmány), valamint az egyenlő bánásmódról szóló nemzeti jogszabályokkal. A 2017. december 14-i ítélettel e keresetet elutasították különösen azzal az indokkal, hogy a 12. sz. rendelet által előírt, minimális hangérzékelési küszöbre vonatkozó követelmény szükséges és indokolt intézkedésnek minősül annak biztosítása érdekében, hogy a szolgálatban lévő büntetés-végrehajtási tisztviselők képesek legyenek valamennyi rájuk ruházott feladat teljesítésére.

19 2019. április 11-i ítéletével a Tartu Ringkonnakohus (tartui fellebbviteli bíróság, Észtország) helyt adott az alapeljárás felperese fellebbezésének, hatályon kívül helyezte a fenti ítéletet, megállapította az elbocsátásról szóló határozat jogellenességét, és a tartui büntetés-végrehajtási intézetet kártérítés felperes részére történő megfizetésére kötelezte.

20 E bíróság úgy ítélte meg, hogy a 12. sz. rendeletnek a hallásélességgel kapcsolatos követelményekre vonatkozó rendelkezései ellentétesek az egyenlőségnek az alkotmányban kimondott általános elvével. Ugyanezen bíróság szerint az említett rendelet ezenkívül a bizalomvédelem elvével is ellentétes, amelyet az alkotmány szintén előír. Az említett bíróság következésképpen úgy határozott, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben mellőzi e rendelkezések alkalmazását. Úgy

határozott továbbá, hogy az említett rendelkezések alkotmányossági vizsgálatára irányuló bírósági eljárást indít a kérdést előterjesztő bíróság, a Riigikohus (legfelsőbb bíróság, Észtország) előtt.

21 Ez utóbbi kifejti, hogy a Justiitsminister (igazságügyi miniszter, Észtország) és a tartui büntetés-végrehajtási intézet arra hivatkozik, hogy a 12. sz. rendelet, közelebbről annak 1. melléklete összeegyeztethető az alkotmánnyal, és hogy a személyek biztonsága és a közrend biztosításának szükségessége indokolja az e rendeletben előírt minimális hangérzékelési küszöbértékeket, valamint annak tilalmát, hogy e követelmények teljesítése céljából hallókészüléket használjanak. A büntetés-végrehajtási tisztviselőnek ugyanis képesnek kell lennie arra, hogy ellássa azokat a feladatokat, amelyekre vonatkozóan képzésben részesült, és szükség esetén segítséget nyújtson a rendőrségnek, és ezért a büntetés-végrehajtási tisztviselő hallásélességének megfelelőnek kell lennie ahhoz, hogy bármilyen körülmények között hallókészülék igénybevétele nélkül biztosítsa az e tisztviselő munkatársaival folytatott világos és kockázatmentes kommunikációt.

22 A kérdést előterjesztő bíróság arra is rámutat, hogy az a kötelezettség, hogy a fogyatékos személyeket ugyanolyan bánásmódban kell részesíteni, mint a hasonló helyzetben lévő más személyeket, és tilos hátrányos megkülönböztetést alkalmazni, nemcsak az alkotmányból, hanem az uniós jogból, különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája 21. cikkének (1) bekezdéséből és a 2000/78 irányelv rendelkezéseiből is következik.

23 A kérdést előterjesztő bíróság végül a 2014. november 13-i Vital Pérez ítéletre (C-416/13, EU:C:2014:2371, 43–45. pont) hivatkozva rámutat, hogy a rendőrség, a büntetés-végrehajtási vagy a vészhelyzet-elhárító szolgálatok működőképességének és megfelelő működésének biztosítása olyan jogszerű célnak minősül, amely igazolhatja az eltérő bánásmódot. Meg kell azonban vizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás az elérni kívánt célra tekintettel arányos követelményt írt-e elő. Márpedig sem ezen irányelv szövege, sem a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem teszi lehetővé e kérdésben világos következtetések levonását.

24 E körülmények között a Riigikohus (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [2000/78] irányelv 2. cikkének a 4. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (2) bekezdését, hogy azzal ellentétesek az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek azt írják elő, hogy az előírt normát el nem érő, csökkent hallás a büntetés-végrehajtási tisztviselő szolgálatban maradásának abszolút akadályát képezi, és amelyek nem engedik meg korrekciós segédeszközök alkalmazását a hallással kapcsolatos követelmények teljesítésének vizsgálata során?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

25 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének (2) bekezdését és 4. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely abszolút mértékben lehetetlenné teszi, hogy fenntartsák egy olyan büntetés-végrehajtási tisztviselő szolgálati jogviszonyát, akinek a hallásélessége nem felel meg az e szabályozás által meghatározott minimális hangérzékelési küszöbértékeknek, anélkül hogy engedélyezné korrekciós eszközök alkalmazását a hallásélességi követelményeknek való megfelelés értékelése során.

26 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 2000/78 irányelvnek mind a címéből és a preambulumából, mind a tartalmából és a céljából az tűnik ki, hogy általános keretet kíván létrehozni a minden személy számára biztosítandó, „a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott” egyenlő bánásmódhoz, hatékony védelmet nyújtva számukra az irányelv 1. cikkében említett okok valamelyikén – köztük a fogyatékosságon – alapuló hátrányos megkülönböztetés ellen (2018. szeptember 19-i Bedi ítélet, C-312/17, EU:C:2018:734, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2020. október 8-i Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu és társai ítélet C-644/19, EU:C:2020:810, 30. pont).

27 Ami ezen irányelvnek a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott, a Bíróság előtt nem vitatott információkra tekintettel való alkalmazhatóságát illeti, a 12. sz. rendelet a büntetés-végrehajtási tisztviselőnek az említett irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) és c) pontja értelmében vett felvételének és elbocsátásának feltételeire vonatkozik, és ennélfogva ugyanezen irányelv hatálya alá tartozik.

28 Elsőként azon kérdés kapcsán, hogy az olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, megvalósít-e fogyatékosságon alapuló eltérő bánásmódot, emlékeztetni kell arra, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének értelmében ezen irányelv alkalmazásában az „egyenlő bánásmód elve” azt jelenti, hogy az említett irányelv 1. cikkében említett okok alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni. Az említett irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja pontosítja, hogy közvetlen hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesül, részesült vagy fog részesülni egy hasonló helyzetben többek között fogyatékosság miatt.

29 A jelen ügyben a 12. sz. rendelet, és különösen annak 4. cikke és 1. melléklete értelmében azokat a személyeket, akik az előírt minimális hangérzékelési küszöbértékeknél alacsonyabb, csökkent hallásélességi szinttel rendelkeznek, nem lehet büntetés-végrehajtási tisztviselőként felvenni, és szolgálati viszonyuk sem tartható fenn e minőségükben. Következésképpen őket kedvezőtlenebb bánásmódban részesítik, mint azon más személyeket, akik nincsenek, nem voltak vagy nem lesznek hasonló helyzetben, azaz azon büntetés-végrehajtási tisztviselőként alkalmazott más munkavállalókat, akiknek a hallásélességi szintje megfelel e normáknak.

30 Ebből következik, hogy e rendelet a 2000/78 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett „közvetlenül fogyatékosságon alapuló eltérő bánásmódot” ír elő.

31 Másodszor azon kérdést illetően, hogy ezen eltérő bánásmód igazolható-e a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés értelmében a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az ezen irányelv 1. cikkében említett okokkal kapcsolatos jellemzőn alapuló eltérő bánásmód nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha az érintett szakmai tevékenység jellege vagy gyakorlásának feltételrendszere miatt az ilyen jellemző lényeges és meghatározó szakmai követelményt képez, feltéve hogy a cél jogszerű, és a követelmény arányos.

32 A Bíróság kimondta, hogy nem az eltérő bánásmód alapját képező oknak, hanem az ehhez az okhoz kapcsolódó jellemzőnek kell lényeges és meghatározó szakmai követelménynek minősülnie (2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Mivel az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvétől való eltérést, azt az említett irányelv (23) preambulumbekezdésére tekintettel, mely utóbbi azon „nagyon korlátozott körülményekre” utal, amelyek között az ilyen eltérő bánásmód igazolható, szigorúan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2011. szeptember 13-i Prigge és társai ítélet (C-447/09, EU:C:2011:573, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 2000/78 irányelv (18) preambulumbekezdése pontosítja, hogy az irányelv nem kívánja meg a büntetés-végrehajtási szolgálatoktól, hogy olyan személyeket vegyenek fel vagy foglalkoztassanak, akiknek nincsenek meg a szükséges képességeik arra, hogy a tőlük elvárt feladatokat elvégezzék, e szolgálatok jogszabályban meghatározott működőképességének megőrzése céljából.

35 E szolgálatok működőképességének és megfelelő működésének biztosítása tehát az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett jogszerű célnak minősül (lásd analógia útján: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet; C-416/13, EU:C:2014:2371, 44. pont).

36 Ezenkívül, a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében ez az irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez és mások jogainak és szabadságának a védelméhez szükségesek.

37 Ami az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás által követett célt illeti, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy e rendelet azáltal, hogy a 4. cikkében és az 1. mellékletében olyan minimális hangérzékelési küszöbértékeket ír elő, amelyek be nem tartása a büntetés-végrehajtási tisztviselők feladatai ellátásának abszolút egészségügyi akadályát képezi, a személyek és a közrend védelmére irányul, annak biztosításával, hogy a büntetés-végrehajtási tisztviselők fizikailag képesek legyenek a rájuk háruló valamennyi feladat elvégzésére.

38 E rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a büntetés-végrehajtási tisztviselő hallásélességének elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy telefonon keresztül kommunikálni tudjon, és hogy meghallja a riasztásokat, valamint a rádiós kommunikációt.

39 Ahogyan a főtanácsnok az indítványának 45. pontjában megjegyezte, a jó hallás követelménye, és ebből következően az a követelmény, hogy bizonyos hallásélességi szintet el kell érni, a büntetés-végrehajtási tisztviselőnek a kérdést előterjesztő bíróság által leírt feladataiból következik. Kifejtette ugyanis, hogy a fogvatartottak felügyelete többek között azzal jár, hogy képesnek kell lenni a hanghatásként megnyilvánuló problémák észlelésére, és az azokra való reagálásra, arra, hogy meghallja a riasztásokat, valamint hogy hírközlési eszközökkel és különösen zajjal vagy adott esetben fizikai konfliktussal járó helyzetekben, amikor a fogvatartottak a büntetés-végrehajtási intézet belső szabályzatát megsértik, a többi alkalmazottal kommunikáljon. Ugyanezen információkból kitűnik továbbá, hogy a rendőrségnek való segítségnyújtásra vonatkozó kötelezettség, amelyre a hallásélesség tekintetében ugyanezen követelmények vonatkoznak, minden büntetés-végrehajtási tisztviselővel szemben előírható.

40 Márpedig a Bíróság már kimondta, hogy a különleges fizikai képességekkel rendelkezés tekinthető a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „lényeges és meghatározó szakmai követelménynek” egyes hivatások, például a tűzoltói vagy a rendőri hivatás gyakorlása

tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2010. január 12-i Wolf ítélet, C-229/08, EU:C:2010:3, 40. pont; 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 40. és 41. pont; 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 36. pont).

41 Következésképpen a büntetés-végrehajtási tisztviselő feladatainak jellege és gyakorlásának feltételei miatt az a tény, hogy a hallásélességének meg kell felelnie a nemzeti szabályozás által meghatározott minimális hangérzékelési küszöbértéknek, a büntetés-végrehajtási tisztviselői szakma gyakorlásához szükséges, a fent említett 4. cikk (1) bekezdése értelmében vett „lényeges és meghatározó szakmai követelménynek” tekinthető.

42 Mivel a 12. sz. rendelet célja a személyek biztonságának és a közrend védelme, meg kell állapítani, hogy e rendelet jogszerű célokat követ, amint az a jelen ítélet 36. és 37. pontjából kitűnik. E körülmények között azt is meg kell vizsgálni, hogy arányos-e az e rendelet 4. cikkében és 1. mellékletében előírt azon követelmény, amely szerint a büntetés-végrehajtási tisztviselő hallásélességének meg kell felelnie a minimális hangérzékelési küszöbértékeknek, anélkül hogy az érintett hallásélességének az e küszöbértékeknek való megfelelésének értékelése során engedélyeznék korrekciós eszközök alkalmazását, és amelynek be nem tartása a büntetés-végrehajtási tisztviselők feladatai ellátásának abszolút egészségügyi akadályát képezi, oly módon, hogy e feladatai ellátását megszünteti, és ennélfogva az elbocsátásához vezethet. Következésképpen meg kell vizsgálni, hogy e követelmény alkalmas-e az említett célok elérésére, és nem megy-e túl az azok eléréséhez szükséges mértéken (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 45. pont).

43 Először is, ami az előző pontban említett, a személyek biztonságának és a közrend fenntartására irányuló, a 12. sz. rendelet által követett célok elérésére vonatkozó követelmény megfelelő jellegét illeti, elfogadható, hogy a büntetés-végrehajtási tisztviselői feladatok ellátására vonatkozó, hallókészülék használata nélküli minimális hangérzékelési küszöbérték meghatározása lehetővé teszi annak biztosítását, hogy e tisztviselő képes legyen reagálni a hangriasztásokra vagy az esetleges támadó cselekményekre, és képes legyen segítséget nyújtani a rendőrség részére anélkül, hogy a hallókészülék jelenléte, meghibásodása vagy elvesztése ebben adott esetben zavarná.

44 Emlékezni kell azonban arra, hogy valamely szabályozás csak akkor alkalmas az említett cél megvalósítására, ha azt valóban koherens és rendszeres módon kívánja elérni (lásd: 2010. január 12-i Petersen ítélet, C-341/08, EU:C:2010:4, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. január 21-i INSS-ítélet, C-843/19, EU:C:2021:55, 32. pont).

45 Márpedig az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő információkból kitűnik, hogy a 12. sz. rendeletben meghatározott minimális hangérzékelési küszöbértékek tiszteletben tartását úgy értékelik, hogy az érintett büntetés-végrehajtási tisztviselőnek nincs lehetősége arra, hogy ezen értékelés alkalmával hallókészüléket használjon, míg a látásélességre vonatkozóan általa előírt szabályok betartásának értékelésekor az alkalmazott látásjavító eszközöket, például kontaktlencsét vagy szemüveget vehet igénybe. Márpedig a kontaktlencse vagy a szemüveg viselése, elvesztése vagy megsérülése szintén akadályozhatja feladatainak ellátását, és a büntetés-végrehajtási tisztviselő számára a hallókészülék használatából, elvesztéséből vagy meghibásodásából eredő kockázatokkal összehasonlítható kockázatokkal fenyegethet, különösen olyan fizikai konfliktushelyzetben, amellyel az említett tisztviselő szembesül.

46 Ezt követően, e követelménynek a személyek biztonságának és a közrend fenntartására irányuló, a 12. sz. rendelet által követett cél elérése szempontjából fennálló szükséges jellegét illetően emlékeztetni kell arra, hogy az e rendeletben rögzített minimális hangérzékelési küszöbértékek

be nem tartása olyan egészségügyi akadálynak minősül, amely abszolút módon akadályozza a büntetés-végrehajtási tisztviselők feladatainak ellátását. Ezeket a küszöbértékeket eltérési lehetőség nélkül valamennyi büntetés-végrehajtási tisztviselőre alkalmazni kell, függetlenül attól, hogy melyik intézetben alkalmazzák őket, vagy hogy milyen munkakört töltenek be. Egyébiránt az említett rendelet nem teszi lehetővé annak egyedi értékelését, hogy a büntetés-végrehajtási tisztviselő halláskárosodása ellenére képes-e az e szakma körébe tartozó alapvető feladatok ellátására.

47 Márpedig e tisztviselők feladatai közül, amint az a jelen ítélet 15. és 39. pontjából kitűnik, egyesek abban állnak, hogy nyomonkövetési rendszer segítségével az elektronikus felügyelet alatt álló személyeket felügyeljék, valamint ellenőrzési és jelzőberendezéseket felügyeljenek, anélkül hogy a fogvatartottakkal való gyakori kapcsolatot feltételeznének. Ezenkívül az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a 12. sz. rendelet nem veszi figyelembe azt a tényt, hogy a halláskárosodás olyan hallókészülékek segítségével orvosolható, amelyek egészen kis méretűek lehetnek, a fül belsejében is hordhatók, sőt fülhallgatóban is elhelyezhetők.

48 Végül emlékeztetni kell arra, hogy a 2000/78 irányelv (20) és (21) preambulumbekezdésére tekintettel értelmezett 5. cikke értelmében munkaadónak meg kell tennie a megfelelő és az adott esetben szükséges intézkedéseket, hogy a fogyatékos személy számára lehetővé váljon a munkához jutás, a munkában való részvétel vagy az előmenetel, kivéve, ha az ilyen intézkedés aránytalanul nagy terhet ró ezen munkaadóra. Ezen irányelv (16) preambulumbekezdésének értelmében: ugyanis a fogyatékos személyek munkavégzés során felmerülő szükségleteinek kielégítését célzó rendelkezések fontos szerepet játszanak a fogyatékosság alapján történő hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemben. E tekintetben a Bíróság kifejtette, hogy az „észszerű intézkedések” fogalmát tágan kell értelmezni, mint amelynek azon különféle akadályok megszüntetése a célja, amelyek korlátozzák a fogyatékos személy teljes, hatékony és más munkavállalókkal egyenlő szerepvállalását a szakmai életben. Egyébiránt a (20) preambulumbekezdés e tekintetben észszerű anyagi, szervezeti, illetve képzési intézkedések felsorolását tartalmazza, amely nem kimerítő jellegű (lásd ebben az értelemben: 2013. április 11-i HK Danmark ítélet, C-335/11 és C-337/11, EU:C:2013:222, 54. és 56. pont).

49 Ezt a kötelezettséget az Európai Közösség nevében a 2009. november 26-i 2010/48/EK tanácsi határozattal (HL 2010. L 23., 35. o.) jóváhagyott, a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény is előírja, amely tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy a 2000/78 irányelv értelmezéséhez segítségül lehet hívni az említett egyezmény rendelkezéseit, és azt lehetőleg ezen egyezménnyel összhangban kell értelmezni (2019. szeptember 11-i Nobel Plastiques Ibérica ítélet, C-397/18, EU:C:2019:703, 40. pont).

50 E tekintetben a Bíróság így megállapította, hogy ezen irányelvvel ellentétes a fogyatékosságon alapuló munkáltatói felmondás, amely a fogyatékkal élők igényeihez való észszerű alkalmazkodás kötelezettségére tekintettel nem indokolható azzal, hogy az érintett nem alkalmas, nem képes vagy nem vehető igénybe munkaköre alapvető feladatainak ellátására (lásd ebben az értelemben: 2006. július 11-i Chacón Navas ítélet, C-3/05, EU:C:2006:456, 52. pont).

51 A jelen ügyben, amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő információkból kitűnik, az alapeljárás felperese az elbocsátást megelőzően több mint tizennégy évig büntetés-végrehajtási tisztviselőként dolgozott, és munkavégzésével felettesei elégedettek voltak. Ugyanakkor ugyanezen információk szerint úgy tűnik, hogy a 12. sz. rendelet nem tette lehetővé a munkáltatója számára, hogy az elbocsátását megelőzően vizsgálatokat végezzen annak megállapítása érdekében, hogy alkalmazhatók-e a 2000/78 irányelv 5. cikke szerinti olyan

megfelelő intézkedések, mint például hallókészülék használata, azon feladatok végzése alóli felmentés, amelyekhez szükséges az előírt minimális hangérzékelési küszöbértékek elérése, vagy pedig olyan munkakörbe való beosztás, amely nem követeli meg e küszöbértékek elérését, és nem szolgáltattak adatokat a fenti intézkedések által jelentett teher esetleges aránytalan jellegére vonatkozóan.

52 Ily módon úgy tűnik, hogy a 12. sz. rendelet azáltal, hogy olyan minimális hangérzékelési küszöbértékeket írt elő, amelyek be nem tartása a büntetés-végrehajtási tisztviselő feladatainak ellátását abszolút mértékben megakadályozó egészségügyi akadálynak minősül, anélkül hogy lehetővé tenné annak vizsgálatát, hogy e tisztviselő – adott esetben a fent említett 5. cikk értelmében vett észszerű intézkedések elfogadását követően – képes-e feladatainak ellátására, olyan követelményt írt elő, amely meghaladja az e rendelet céljainak eléréséhez szükséges mértéket, aminek a vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

53 A fentiekre tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontját, 4. cikkének (1) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely abszolút mértékben lehetetlenné teszi az olyan büntetés-végrehajtási tisztviselő szolgálati jogviszonyának fenntartását, akinek a hallásélessége nem felel meg az e szabályozás által meghatározott minimális hangérzékelési küszöbértékeknek, anélkül hogy lehetővé tenné annak vizsgálatát, hogy e tisztviselő – adott esetben az említett 5. cikk értelmében vett észszerű intézkedések elfogadását követően – képes-e feladatainak ellátására.

A költségekről

54 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontját, 4. cikkének (1) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely abszolút mértékben lehetetlenné teszi az olyan büntetés-végrehajtási tisztviselő szolgálati jogviszonyának fenntartását, akinek a hallásélessége nem felel meg az e szabályozás által meghatározott minimális hangérzékelési küszöbértékeknek, anélkül hogy lehetővé tenné annak vizsgálatát, hogy e tisztviselő – adott esetben az említett 5. cikk értelmében vett észszerű intézkedések elfogadását követően – képes-e feladatainak ellátására.

Aláírások